

MENSEN & DINGEN GEFLITST

André Maes

In deze bijdrage worden enkele types winkels, vooral uit de periode omstreeks W.O. I, aan de hand van foto's geïllustreerd. Leidraad en inspiratie hiervoor is het unieke, maar jammer genoeg sinds lang uitverkochte boek van André Verbeke 'Het Gent van toen' (1982) waarin alle foto's niet enkel dode gevels en lege straten tonen, maar ook levende mensen. Die worden bovendien nog (voor zover mogelijk) met naam en toenaam aangegeven en stevig becommentarieerd.

Naar de winkel op de hoek

Het woord winkel komt van hoek (vergelijk: winkelhaak en het Duitse Winkel). Etymologisch gezien wijst deze vroege betekenis op de hoek waar de koopwaar was opgesteld. Een mogelijke verklaring is het verband met de hoeken van straten, waar de winkels zich later vaak bevonden. Een andere mogelijke verklaring wijst naar de hoek die de steunberen en muren van kathedralen en grote kerken vormen, waar vroeger de marktkramen werden opgesteld.

In de loop van de 20ste eeuw zijn veel van deze winkels, veelal uitgebaat in familieverband, uit het straatbeeld verdwenen. De kleine speciaalzaken werden opgeslorpt door de supermarkten aan de rand van de stad of de bebouwde kom. Grote parkings nodigen de bezoekers uit, want men gaat bij voorkeur boodschappen doen met de auto, liefst één keer in de week. Je kan er voor de meest noodzakelijke benodigdheden terecht: niet alleen voedingswaren, ook kleding, onderhoudsartikelen, elektronica, cosmetica, enz. Je gaat er niet eventjes voor het ontbijt 100 gram kaas halen. Voor de dagelijkse behoeften tussendoor hebben de grote ketens in de steden nu ook weer kleinere filialen - Express-winkels - in het leven geroepen. En ook de Turkse bakker en de Marokkaanse fruitboer doen goede zaken naast de woekerende nachtwinkels. Er komt weer leven in de straat.

De kruidenierswinkel

Vroeger waren er in de buurt diverse speciaalzaken zoals: speelgoedwinkels, slaggers, duurdere schoenenwinkels en de kruidenier. Een kruidenier verkocht kaas, brood, melk, en kleine levensmiddelen. Er waren geen computers, bestellingen werden op een blocnote geschreven. Je kon op afbetaling kopen. Ook kon je als je de eigenaar goed kende buiten de openingstijden iets uit de winkel kopen en later betalen. De meeste winkels hadden geen bedrijfskleding, in sommige winkels droeg men een stofjas zodat de eigen kleding niet vuil werd. Sommige winkels kenden noch openings- noch sluitingsuren. Tante Celesta had een gazetten- en papierwinkel op de Hundelgemse Steenweg te Ledeborg. Ze was al open om vijf uur 's morgens en 's avonds konden vaste klanten nog om 10 uur terecht. Men kende geen koopavond en geen koopzondag. Wel waren de winkels op vaste dagen dicht. De slager op maandagmiddag en de groenteman op woensdagmiddag. De winkel was meestal open van 9.00 uur tot 18.00 uur; rond het middaguur ging de winkel dicht en kon men gaan lunchen. Meestal woonde men boven de winkel en moest iedereen mee helpen.

Het handelshuis

In de Meulestedestraat (nu Redersplein) vlak naast de kerk, hield Gerard Weytinck het niet mis te verstante "In 't Handelshuis" open. En handel werd er blijkbaar inderdaad bedreven. Je kon er 'bufsteak' op alle uren krijgen, en hesp. De voorgangster (weduwe Van Cassel) had het vroeger over 'bifsteak' en jambon. Maar er stond ook een biljart. Er werd bier aan de man gebracht, uit de brouwerij van F. Desmedt uit de Meulestedestraat.

Twee mannen van de tram hebben zich mee laten kijken. De bestuurder staat rechts, de ontvanger zit neer. Er staan blijkbaar ook twee beenhouwers-gasten klaar om uit te dragen.

Uit: André Verbeke, Het Gent van toen, p. 142

Het melkhuis

Wie dacht dat de Europese Gemeenschap de 'boterberg' heeft uitgevonden, slaat aan deze foto te zien, duidelijk de bal mis. Nog vóór 1914 was E. Elskens namelijk al met zo eentje getrouwd. We zien het jonge paar hier voor hun zaak 'In het Nieuw Melkhuis' in de Korte Meer in Gent. De baby zal ongetwijfeld niets te kort zijn gekomen. Mijnheer Elskens was baas van een nette zaak, ook al is niet helemaal duidelijk wat in de etalage ligt. Bij zo een zaak past een strikje en manchetknopen en een hond die braaf achter de baas blijft.

Dat de naam "Melkhuisje" nu nog zo veel voorkomt, zowel in Vlaanderen als in Nederland, getuigt van de grote verspreiding in vroeger tijden.

Uit: André Verbeke, Het Gent van toen, p. 24

De horlogiemaker

In de Langemunt woonde ooit de 'horlogiemaker' en goudsmid J. Kimpe. Het reclamepaneel aan z'n balkon vermeldt dat hij Roskopfuurwerken verkoopt, bekend om de lokomotief op de wijzerplaat of op de rugzijde van de kast. Indertijd was dat immers een kompliment: uurwerken die zo juist liepen als een trein! Je zou het vandaag met zo'n slogan beter niét meer proberen...

Toch was het door de noodzaak dat de vertrek- en aankomsturen van de trein over het hele land gelijk moesten zijn, dat de uurwerk tijden per plaats geen kleine verschillen meer mochten aangeven.

Uit: André Verbeke, Het Gent van toen, p. 53

De papeterie

Op de Begijnegracht hield de weduwe J. Lobert-De Maertelaer een klein winkeltje met een groot assortiment artikelen. Er werden papierwaren, lederwaren, teken- en schrijfgerief en alle mogelijke toebehoren voor kantoren, scholen en dies meer aan de man gebracht. Aangezien dat niet allemaal in het uitstalraam kon werd één en ander buiten tentoongesteld, zo onder meer de prentkaarten. Eén van de winkeldochters, met fraaie witte schort, houdt zelfs een album ervoor in de hand. Let ook op de prachtig gebeeldhouwde rolluikkast.

Uit: André Verbeke, Het Gent van toen, p. 91

De patisserie

Patisserie Jules Vanaise in de Zonnestraat in Gent. Op de voorgrond staan rijkelijk de gebakjes in allerlei vormen en smaken uitdagend opgesteld. In de degustatiesalon (op de achtergrond) kan men, ter verleiding van de passanten in de straat, heerlijk genieten van al dat lekkers van de meester patissier-glacier.

De apotheker

Apotheek is de naam van de plek waar men medicijnen verkoopt en (tegen-

woordig steeds minder) vervaardigt. Het woord apotheek komt uit het Grieks en betekent 'bergplaats'. Het werd vroeger gebruikt voor de ruimte (apotheca) in een klooster waar de geneeskrachtige kruiden werden bewaard. Tot ca. begin 1900 combineerde een arts dikwijls het beroep van apotheker. De opleiding aan de universiteiten was toen overigens grotendeels gelijklopend. De opleidingen zijn uit elkaar gegroeid door de enorme toename van kennis over het functioneren van het menselijk lichaam (artsen) en de komst van patentgeneesmiddelen (apothekers). Patentgeneesmiddelen zijn geneesmiddelen die steeds vaker synthetisch gemaakt worden en niet meer uit de natuur afkomstig zijn (zie bijvoorbeeld aspirine dat oorspronkelijk afkomstig is uit wilgenbast). Het tentoongestelde apothekersinterieur in Louis XV-stijl maakte tot 1955 deel uit van de Gentse apotheek Colardin uit de Lange Munt. Naast het imposante interieur worden diverse voorwerpen getoond die de apotheker hanteerde bij het bereiden van medicijnen.

Eén van de apotheken van de socialistische vakbond in Gent, hier in de Sint-Lievenspoortstraat.

Interieur van een betere apotheek Colardin uit het begin van de 20ste eeuw. Foto: Huis van Alijn, Gent.